

Załącznik nr 2
do Uchwały Nr 66/2019
Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej
z dnia 28 lutego 2019 r.

Ocena programowa
Profil praktyczny
Raport Samooceny

PAŃSTWOWA UCZELNIA im. STEFANA BATOREGO
ul. Batorego 64 C, 96-100 Skierniewice

Nazwa ocenianego kierunku studiów: **Finanse i rachunkowość**

1. Poziom/y studiów: **I stopień**
2. Forma/y studiów: **stacjonarne i niestacjonarne**
3. Nazwa dyscypliny, do której został przyporządkowany kierunek^{1,2}
ekonomia i finanse

W przypadku przyporządkowania kierunku studiów do więcej niż 1 dyscypliny:

- a. Nazwa dyscypliny wiodącej, w ramach której uzyskiwana jest ponad połowa efektów uczenia się wraz z określeniem procentowego udziału liczby punktów ECTS dla dyscypliny wiodącej w ogólnej liczbie punktów ECTS wymaganej do ukończenia studiów na kierunku.

Nazwa dyscypliny wiodącej	Punkty ECTS	
	liczba	%
Ekonomia i finanse	180	100

- b. Nazwy pozostałych dyscyplin wraz z określeniem procentowego udziału liczby punktów ECTS dla pozostałych dyscyplin w ogólnej liczbie punktów ECTS wymaganej do ukończenia studiów na kierunku.

Efekty uczenia się zakładane dla ocenianego kierunku, poziomu i profilu studiów

Efekty uczenia się przedstawiono w Uchwale nr 156/IV/2019 Senatu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Skierniewicach z dnia 27 maja 2019 r., który stanowi **dok. nr 1** do raportu

¹Nazwy dyscyplin należy podać zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z dnia 20 września 2018 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych, Dz.U. 2018poz. 1818.

² W okresie przejściowym do dnia 30 września 2019 uczelnie, które nie dokonały przyporządkowania kierunku do dyscyplin naukowych lub artystycznych określonych w przepisach wydanych na podstawie art.5 ust. 3 ustawy podają dane dotyczące dotychczasowego przyporządkowania kierunku do obszaru kształcenia oraz wskazania dziedzin nauki i dyscyplin naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia.

Skład zespołu przygotowującego raport samooceny

1. dr Elżbieta Stokowska-Zagdan - Prorektor ds. ogólnych i rozwoju,
2. dr Barbara Dembowska – Prorektor ds. kształcenia,
3. dr Anna Wiktorowicz- Dziekan Kolegium Społeczno-Ekonomicznego,
4. dr Kazimiera Nowak-Sapota – Dyrektor Instytutu Nauk Ekonomicznych i o Zarządzaniu,
5. dr Piotr Miller - Pełnomocnik Rektora ds. Jakości Kształcenia,
6. mgr Kinga Kwiatkowska - Kierownik Biura Karier,
7. mgr inż. Jacek Śmiłowski - Kanclerz,
8. mgr Katarzyna Szymańska - Dyrektor Biblioteki Głównej,
9. mgr Anna Słodki – p.o. Kierownika Dziekanatu,
10. mgr Anna Fydrych-Palak – specjalista w zakresie prac ekonomiczno –administracyjnych,
11. mgr Ewa Pięcek - Specjalista w zakresie prac ekonomiczno-administracyjnych,
12. mgr Marta Kozioł – Referent ekonomiczno-administracyjny,
13. mgr Joanna Caban-Gutowska - Referent ekonomiczno-administracyjny,
14. mgr Aneta Jabłońska - Specjalista ds. współpracy akademickiej - Koordynator Programu Erasmus+.

Prezentacja uczelni	5
Część I. Samoocena uczelni w zakresie spełniania szczegółowych kryteriów oceny programowej na kierunku studiów o profilu praktycznym	6
Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się	6
Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się	7
Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie	9
Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry	10
Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie	12
Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku	14
Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia	15
Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach	17
Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów	17
Część II. Perspektywy rozwoju kierunku studiów	19

Prezentacja uczelni

Podstawowym celem Państwowej Uczelni im. Stefana Batorego (PUSB), wynikającym z jej misji jest wszechstronne przygotowanie młodzieży do pracy zawodowej dla potrzeb rynku pracy, tj. umożliwienie studentom zdobycia zarówno profesjonalnej wiedzy teoretycznej, jak i cenionych przez pracodawców umiejętności praktycznych oraz wypracowanie nawyku samokształcenia. Nie mniej ważne jest wychowanie w poczuciu odpowiedzialności za Polskę i szacunku dla praw człowieka.

Uczelnia powstała w 2005 roku na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów (Dz.U. r 190 poz. 1605) w środowisku niedużego miasta, otoczonego obszarami wiejskimi. Młodzież z tych terenów, pochodząca z rodzin o relatywnie niskich dochodach zyskała możliwość zdobywania wyższego wykształcenia w uczelni państwowej, w pobliżu miejsca zamieszkania, ponosząc relatywnie niewielkie koszty edukacji. Obecnie, kierunek Finanse i Rachunkowość jest jednym z trzynastu kierunków studiów prowadzonych w Państwowej Uczelni im. Stefana Batorego. Studenci kierunku o profilu praktycznym, poza wiedzą ogólną z zakresu finansów, rachunkowości, bankowości i ubezpieczeń mają możliwość pogłębienia swoich zainteresowań w modułach o charakterze specjalnościowym: rachunkowość i podatki oraz funkcjonowanie i finansowanie przedsiębiorstw.

Zgodnie ze swoją misją, zawartą w Strategii Uczelni (**dok. nr 2**), Państwowa Uczelnia im. Stefana Batorego ma służyć, we współpracy ze środowiskiem lokalnym, rozwojowi Skierniewic i regionu poprzez oferowanie, skorelowanych z potrzebami regionu, wysokiej jakości usług edukacyjnych umożliwiających absolwentom podjęcie pracy lub prowadzenia działalności na własny rachunek, a kadrze dydaktycznej: dalszy rozwój działalności naukowo-badawczej.

Zgodnie z wizją Państwowej Uczelni im. Stefana Batorego, ma być to Uczelnia: integracyjna, kształcąca kadry zawodowe na wysokim, europejskim poziomie, przystosowane do oczekiwań pracodawców na dynamicznie zmieniającym się rynku pracy, otwarta na innowacyjne wyzwania stawiane przez zmieniającą się rzeczywistość społeczno-gospodarczą i prawną, realizująca proces naukowo-dydaktyczny na rzecz rozwoju regionu, zapewniająca młodzieży dobre warunki nauki, bytowania oraz rozrywki.

Koncepcja kształcenia realizowana obecnie na kierunku Finanse i Rachunkowość jest rezultatem pogłębionych dyskusji i ustaleń, prowadzonych w gronie członków Rady Programowej Kierunku, Rady Kolegium Społeczno-Ekonomicznego i Senatu Uczelni, z wzięciem pod uwagę opinii interesariuszy zewnętrznych, w szczególności: przedstawicieli praktyki gospodarczej (Izby Gospodarczej, banków, pracowników administracji publicznej) i wewnętrznych (w tym: studentów kierunku). Podstawowe założenia dla profilu praktycznego, realizowanego na opisywanym kierunku od 2013 roku, zostały przygotowane we współpracy z pracownikami naukowo-dydaktycznymi Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego i od tamtego czasu są sukcesywnie rozwijane. Istotną rolę w realizowaniu założeń koncepcji kształcenia odgrywa współpraca z interesariuszami zewnętrznymi na płaszczyźnie prowadzenia zajęć dydaktycznych, opartych na dobrej, praktycznej znajomości branży.

Głównym celem kształcenia na kierunku Finanse i Rachunkowość jest wyposażenie absolwenta w kwalifikacje, pozwalające mu na podjęcie pracy w przedsiębiorstwach, organach i jednostkach samorządu terytorialnego, firmach zajmujących się doradztwem finansowym i podatkowym, bankach i urzędach skarbowych lub zakładanie własnej firmy.

Część I. Samoocena uczelni w zakresie spełniania szczegółowych kryteriów oceny programowej na kierunku studiów o profilu praktycznym

Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się

Koncepcja kształcenia na kierunku uwzględnia założenia misji Uczelni, Strategii 2019-24 oraz uczelnianej polityki jakości (**dok.nr 3**). Zakłada systematyczne zwiększanie liczby studentów kształconych w zakresie nowoczesnych obszarów wiedzy, z wykorzystaniem nowoczesnych środków oraz dostosowanie kształcenia do szybko zmieniającego się krajobrazu gospodarki opartej na wiedzy. Podstawowym założeniem koncepcji jest umiejętne łączenie przez absolwentów wiedzy o rachunkowości i finansach z jej praktycznym wykorzystaniem w funkcjonowaniu przedsiębiorstw i/lub prowadzeniu działalności gosp.

W określaniu efektów dla kierunku uczestniczył Konwent Uczelni, który funkcjonował do końca r. 2018/19, a w którym zasiadali m.in. Wicemarszałek Woj. Łódzkiego, dyrektorzy, prezesi i właściciele czołowych przedsiębiorstw z subregionu oraz ówczesny Prezes Skierniewickiej Izby Gospodarczej. Od r. 2019/20 ważny głos doradczy otoczenia reprezentuje J. Juraś – obecna Prezes SIG i Członek Zarządu Hortmasz Sp. z o.o., zasiadająca w Radzie Uczelni. Na podstawie wniosków z dwóch edycji pilotażowego projektu „Program Praktyk Zawodowych w PWSZ” zacieśniona została współpraca z pracodawcami z branż powiązanych z kierunkiem, w tym: przedstawicielami biur rachunkowych, jednego z banków, Wydziału Finansowego UM, Inspektoratu US, co pozwoliło na udoskonalenie koncepcji w obszarze praktyk zaw., w tym: określenie dogodnych dla obu stron terminów ich realizacji, a także przetestowanie formuły egzaminu końcowego z praktyk, który od naboru 2019/20 został wdrożony jako rygor zaliczenia praktyk na kierunku.

Absolwent FiR ma wiedzę z zakresu finansów i rachunkowości, funkcjonowania instytucji finansowych i banków oraz umiejętność analizy podst. zjawisk gosp. i sytuacji ekonomiczno-finansowej jednostek gospodarczych. Posiada też umiejętność obsługi programów komputerowych, wykorzystywanych w działach księgowo-płacowych. Absolwent modułu specjalnościowego „funkcjonowanie i finansowanie przedsiębiorstw” ma możliwość zatrudnienia w przedsiębiorstwach produkcyjnych i usługowych, administracji rząd. i samorząd., biurach rachunkowych, urzędach skarbowych, przygotowany jest też do prowadzenia własnej działalności. Absolwent modułu „rachunkowość i podatki” ma możliwość zatrudnienia w firmach zajmujących się doradztwem finansowym i podatkowym, działach finansowych przedsiębiorstw, US lub podjęcia własnej działalności. Realizowana koncepcja i wynikający z niej program opierają się o aktualne wymogi prawne w ujęciu krajowym i międzynarodowym, co otwiera studentom drogę do zdobywania kolejnych kwalifikacji i certyfikatów. Tak skonstruowana koncepcja pozwala również na planowanie dalszego rozwoju, związanego z wykonywaniem zawodu audytora, analityka finansowego lub zajmowania kierowniczych stanowisk w działach zarządzania finansowego, rachunkowości zarządczej lub analizy finansowej. Absolwent jest też przygotowany do kontynuacji nauki na studiach II st.

Z tak przemyślanej koncepcji dla kierunku o profilu praktycznym bezp. wynikają realizowane kierunkowe efekty uczenia się. Jako przykład można wskazać sposób osiągania efektów z podstaw rachunkowości: na wykładzie prezentowane są treści dot. systemów rachunkowości, które pozwalają na poznanie podstawowych pojęć stosowanych w rachunkowości

oraz ich wykorzystanie w finansach i zarządzaniu (a tym samym: osiągnięcie efektu FiR_W10), w trakcie lab. komputerowego rozwijana jest umiejętność ewidencji operacji gospodarczych na kontach księgowych (pozwalająca na realizację efektu FIR_U09). Zarówno w trakcie wykładu, jak i laboratorium podkreślana jest konieczność stałego poszerzania i aktualizacji wiedzy z zakresu rachunkowości, monitorowania zmian w aktach prawnych oraz doskonalenie umiejętności zawodowych w ciągu całego życia zawodowego, co z kolei umożliwia zrealizowanie efektu kierunkowego FiR_K06.

Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się

Treści kształcenia obejmują wiedzę, jej zastosowania oraz uwzględniają zmiany zachodzące w dziedzinach i dyscyplinach, do których kierunek został przyporządkowany oraz praktyce życia społ.-gosp. Przygotowane zostały z poszanowaniem norm przypisanych do obszarów działalności zawodowej związanych z FiR i odpowiadają na potrzeby otoczenia.

Program dla naboru 2019/20 został dostosowany do wymogów PRK, natomiast dla naborów wcześniejszych funkcjonują rozwiązania zgodne z KRK. Program jest na bieżąco dostosowywany do potrzeb rynku i powstaje w toku ustaleń Rady Programowej, w której skład wchodzi nauczyciele akademicki, doświadczeni praktycy/przedstawiciele otoczenia oraz studenci. Program został zatwierdzony Uchwałą Rady Wydziału 105/IV/2019 z 27.05.2019. (**dok. nr 4**) Obecna konstrukcja programu wynika z Uchwały 129/IV/2019 Senatu z 25.02.2019 ws. dostosowania programów do Ustawy Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce (**dok. nr 5**).

Metody są dobrane odpowiednio do przedmiotów, treści i form zajęć. Treści teoretyczne zazwyczaj prezentowane są podczas wykładów i wykładów z wykorzystaniem prez. multim. Na zajęciach praktycznych stosowane są metody interaktywne, w tym: ćwiczenia tablicowe, projekty, studia przypadków, dyskusje moderowane, praca z materiałami źródłowymi, praca w grupach i indywidualna. Prowadzący odnoszą się do przykładów z praktyki gospodarczej i rzeczywistych danych. Do poprowadzenia wybranych zajęć zapraszani są również inni przedstawiciele otoczenia, nie wchodzący na co dzień w skład kadry kierunku. Powiązanie metod kształcenia z założonymi efektami szczegółowo prezentują sylabusy – (**dok. nr 6**). Szczegółową strukturę planu studiów i form zajęć dydaktycznych (siatki zajęć) zawiera **dok. nr 1**. Program nie przewiduje korzystania z metod kształcenia na odległość. Studenci mają jednak możliwość ukończenia dodatkowego kursu firmy Comarch na platformie <https://moodle.pusb.pl> i uzyskania certyfikatów potwierdzających znajomość 4 modułów oprogramowania Comarch ERP Optima. Studenci mogą poszerzać swoje komp. jęz. poprzez dodatkowe kursy na platformie <http://kursy123.pl>.

Kształcenie odpowiada na zróżnicowane potrzeby studentów kierunku. Mogą oni korzystać z konsultacji tradycyjnych i w formie elektronicznej, o terminach dyżurów są informowani na pierwszych zajęciach, informacja umieszczana jest również na stronie Uczelni. Indywidualizacji sprzyja również możliwość odbywania studiów na podstawie indywidualnej organizacji studiów (IOS) lub indywidualnego programu studiów (IPS), opisanych w §30 i 31 Regulaminu Studiów (**dok. nr 7**). Możliwości dostosowania procesu uczenia się do zróżnicowanych potrzeb grupowych ujęte są w Regulaminie studiów (m.in. w §9, 13, 16, 34, 35,

37 40, 45-47). Studentom z orzeczeniem stopnia niepełnosprawności przysługuje prawo do zaliczeń i składania egzaminów w formie alternatywnej, w określonym trybie (§44). Prowadzący biorą pod uwagę specyficzne potrzeby studentów z niepełnosprawnością (w miarę możliwości: indywidualna organizacja tempa pracy, czasu i formy zaliczeń, unikanie nadmiernych obciążeń). Reg. Studiów (§10) oraz Zarządzanie Rektora nr 45/2019 (**dok. nr 8**) przewidują też tworzenie alternatywnych warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia osobie niepełnosprawnej

Plan studiów na kierunku obejmuje: (1) trzy moduły przedmioty ogólnouczelniane, podstawowych, kierunkowych. Umożliwiają one m.in. zdobycie wiedzy o charakterze ogólnym i stanowią podstawę do zrozumienia bardziej zaawansowanych zagadnień w zakresie dyscypliny ekonomia i finanse. Kształtują umiejętność rozumienia i stosowania podst. pojęć z obszaru FiR. Rozwijają istotne z punktu widzenia pracy zawodowej umiejętności: interpersonalnych i komunikacyjnych; oceny predyspozycji zawodowej, kształtują postawę odpowiedzialności, uświadamiają konieczność etycznego postępowania. Realizowane są przede wszystkim na 1 i 2 sem. studiów; (2) cztery moduły przedmiotów do wyboru o charakterze ogólnym oraz j. obcy (do wyboru: angielski, niemiecki, rosyjski.). Studenci dokonują wyboru dwóch z czterech modułów przedmiotów o charakterze ogólnym i realizują je głównie w 3 i 4 sem. W ramach modułów do wyboru pozyskują wiedzę i umiejętności typowe dla dyscypliny w odniesieniu do: zarządzania, logistyki, finansów, rachunkowości, metod ilościowych, czy zastosowania narzędzi informatycznych. Zajęcia językowe realizowane są przez pierwsze trzy semestry studiów. Uzyskany po zakończeniu kształcenia poziom B2 umożliwia korzystanie z j. obcego w pracy i codziennym życiu; (3) dwa moduły przedmiotów do wyboru o charakterze specjalnościowym, realizowane na 5 i 6 sem. Studenci wybierają 1 z 2 oferowanych modułów o charakterze specjalnościowym: rachunkowość i podatki lub funkcjonowanie i finansowanie przedsiębiorstw. Strukturę poszczególnych grup zajęć zawierają plany studiów umieszczone w **dok nr 1**.

Dominują aktywizujące, sprzyjające samodzielnej pracy formy, tj. ćwiczenia, konwersatoria, warsztaty i laboratoria. Pozwalają one na włączenie studentów w aktywny proces uczenia i przygotowanie ich do wykonywania zadań typowych dla przyszłej działalności zawodowej. Zajęcia w formie wykładu audytoryjnego zostały znacząco ograniczone. Podziału na grupy dokonuje Dziekan, uwzględniając m.in. uwarunkowania merytoryczne i formę zajęć. Rok akademicki trwa 01.10.-30.09 i dzieli się na 2 semestry, jego organizację ustala Rektor, po zasięgnięciu opinii samorządu studenckiego, określając czas trwania sesji oraz wakacji. Zarządzenie w tej sprawie publikuje najpóźniej 30 dni przed rozpoczęciem nowego roku akademickiego (**dok nr 9**). Szczegółowe rozkłady zajęć ustala Dziekan, podając je do wiadomości nie później niż tydzień przed rozpoczęciem semestru. Harmonogramy są dostępne na stronie Uczelni. Zajęcia na studiach stac. odbywają się: pn-pt, natomiast na studiach niestac.: sb-nd. Rozkłady projektowane są w sposób przyjazny dla studentów, z uwzględnieniem zgłaszanych przez nich uwag, w miarę możliwości ograniczana jest liczba i długość przerw pomiędzy zajęciami.

Integralną część programu stanowią praktyki, efekty uczenia się dla praktyk są zgodne z efektami przypisanymi do pozostałych zajęć lub grup zajęć. Obowiązujący w Uczelni Reg. Praktyk (**dok nr 10**) określa cele, wymiar oraz zasady organizowania, realizacji, nadzoru i zaliczania praktyk, w tym weryfikacji osiągniętych efektów uczenia się. Treści programowe określone dla praktyk opisane są w: (1) ramowym programie praktyk dla kierunku oraz (2) programach szczegółowych, tworzonych przez uczelnianych opiekunów dla konkretnego naboru i etapu

praktyk (praktyka kierunkowa-podstawowa, kierunkowa-pogłębiająca i dyplomowa). Uczelnia zapewnia miejsca praktyk (lista 81 sprawdzonych miejsc dla studentów FiR dostępna w Biurze Karier), a w przypadku miejsca samodzielnie wskazanego przez studenta, uczelniany opiekun zatwierdza je w oparciu o formalnie przyjęte kryteria opisane w §14. ww. Reg. Praktyki dla FiR przewidziane są przede wszystkim w komórkach finansowo-księgowych, bankach, jednostkach samorządu terytorialnego, US, biurach podatkowych i firmach konsultingowych. Metody weryfikacji efektów uczenia się a także sposób dokumentowania przebiegu praktyk i realizowanych zadań są trafnie dobrane i umożliwiają kompleksową ocenę stopnia ich osiągnięcia. Są one dobierane do każdego rodzaju efektów i do każdego etapu praktyk (co określają ramowy i szczegółowe programy praktyk). Kompetencje i doświadczenie, kwalifikacje powoływanych przez Dyrektora Instytutu dla danego naboru opiekunów oraz ich liczba umożliwiają prawidłową realizację praktyk. Wsparcie opiekunów w zakresie przygotowania programów, organizacji i przebiegu praktyk oraz realizacji planu ich hospitacji realizuje powołany przez Rektora Uczelniany Koordynator Praktyk.

Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie

W Uczelni przyjęty jest sformalizowany sposób prowadzenia rekrutacji kandydatów na studia. Szczegółowe zasady, warunki i tryb rekrutacji określa każdorazowo Senat (w 2019/20 obowiązywały zasady opisane w Zał. 1 do Uchwały Senatu 178/IV/2019 z 10.06.2019) (**dok nr 11**). Przyjęte kryteria, opierające się m.in. o wyniki egz. maturalnych lub egz. dojrzałości są przejrzyste i pozwalają na efektywną selekcję kandydatów. Szczegółowe zasady przyjmowania laureatów i finalistów olimpiad określone zostały w Uchwale Senatu 177/IV/2019 (**dok. nr 12**). Szczegółowe zasady, warunki i tryb uznawania efektów, okresów kształcenia oraz kwalifikacji uzyskanych w innej uczelni (w tym zagranicznej) opisano Regulaminie studiów. Zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uzyskanych w procesie uczenia się poza systemem studiów określono w Zał. do Uchwały Senatu 180/IV/2019 (**dok. nr 13**). Informacje na temat zasad przyjęcia na studia są upubliczniane na stronie Uczelni. Do obsługi procesu kształcenia wykorzystywany jest obecnie system informatyczny BAZUS. Jednocześnie od kilku m-cy trwają prace nad migracją danych i zmianą systemu obsługi procesu studiów (USOS). Wykorzystywany dotychczas system umożliwia bieżące monitorowanie procesu rekrutacji oraz przebiegu studiów na kierunku, w tym postępów studentów w nauce. Korzystając z informacji dostępnych w systemie, za pośrednictwem BOS, Dyrektor Instytutu we współpracy z Radą Programową i/lub kierunkowym zespołem powołanym do przeprowadzenia rocznej samooceny jakości kształcenia, po zakończeniu danego roku akademickiego analizuje dane, którą służą do dalszego doskonalenia programu (np. zmiany liczby godzin przypisanych do przedmiotu, zmiany form zajęć, formuły zaliczenia itp.).

Szczegółowe zasady, warunki i tryb dyplomowania określa Zał. nr 1 do Zarządzenia Rektora 40/2019 (**dok. nr 14**). Warunkiem ukończenia studiów i uzyskania dyplomu jest uzyskanie wszystkich efektów uczenia się, złożenie egz. dyplomowego, pozytywna ocena pracy dypl. (w przypadku studiów mgr), a w przypadku st. I stopnia: pracy dyplomowej lub projektu dypl. Jeśli praca dyplomowa jest pisemna, Uczelnia sprawdza ją przed egzaminem dyplomowym z wykorzystaniem JSA, recenzje prac są jawne. Od naboru 2019/20 przyjęto, że pracą

podsumowującą st. I stopnia będzie projekt dypl., tj. samodzielne opracowanie zagadnienia praktycznego, prezentujące specjalistyczną wiedzę i umiejętności studenta, w tym umiejętności samodzielnej analizy i wnioskowania.

Zasady weryfikacji i oceny stopnia osiągania efektów reguluje Zarządzenie Rektora 21/2019 (**dok. nr 15**) oraz Regulaminy: Studiów, Sesji Egzaminacyjnej (**dok. nr 16**), Dyplomowania oraz Studenckich Praktyk Zawodowych. Metody sprawdzania efektów zdobywanych w trakcie praktyk dobrane są tak, by uczelniany opiekun mógł rzetelnie ocenić wiedzę, umiejętności i kompetencji społecznych przypisane do wszystkich etapów praktyk. Efekty są sprawdzane przez analizę dokumentacji powstałej w trakcie praktyk (na każdym ich etapie), w tym: dziennika praktyk, sprawozdań, notatek z rozmów z opiekunem praktyk, ankiet ewaluacyjnych, arkuszy oceny osiągniętych efektów uczenia się wypełnianych przez opiekunów zakładowych, opisowej oceny zakładowego opiekuna praktyk, arkuszy kontroli praktyki itp. Efekty są sprawdzane także w oparciu o hospitacje miejsc praktyk, kontakt z zakładowym opiekunem praktyk oraz egzamin końcowy na zakończenie całego cyklu praktyk (od naboru 2019/20).

Aktualnie obowiązująca w Uczelni procedura badania losów zawodowych absolwentów (Zarządzenie Rektora 38/2015 - **dok nr 17**) obejmuje badania na zakończenie studiów, przed obroną pracy oraz rok po ukończeniu studiów. Wnioski i rekomendacje z BLZA są przekazywane osobom odpowiedzialnym za przebieg i organizację procesu kształcenia na kierunku, wyniki służą doskonaleniu oferty dydaktycznej.

Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry

Zajęcia na kierunku prowadzi wykwalifikowana kadra pracowników zatrudnionych na stanowiskach dydaktycznych. W r. 2019/20 do realizacji procesu dydaktycznego przypisano 29 osób, w tym 21 na podstawowym miejscu, z czego wiele osób posiada doświadczenie zdobyte poza Uczelnią. Szczegółowa obsada zajęć przedstawiona została w **dok. nr 18**.

Nauczyciele akademicki prowadzący zajęcia na kierunku w r. 2019/20 reprezentowali w 80% dyscyplinę ekonomia i finanse (**dok. nr 19**), ich dorobek naukowy, dydaktyczny i doświadczenie odnoszą się do dyscypliny, w której mieści się kierunek. Zakres tematyczny publikacji oraz posiadane doświadczenie zaw. kadry są adekwatne do tematyki prowadzonych zajęć. Wykładowcy są dobrze przygotowani do realizacji procesu dydaktycznego. Podnoszą swoje kwalifikacje naukowo-dydaktyczne uczestnicząc w krajowych i międzynarodowych konferencjach, sympozjach, warsztatach i szkoleniach. Ich dorobek w sposób bezpośredni lub pośredni odnosi się również do treści realizowanych na kierunku. Składają się na niego publikacje o zasięgu krajowym i międzynarodowym, monografie i rozdziały w monografiach z zakresu: finansów, rynków finansowych, rachunkowości, sprawozdawczość finansowa, bankowości, prawa gosp., podatków, ubezpieczeń, ekonomii, i in. Pracownicy wykazali dużą aktywność naukową, są autorami licznych publikacji wydanych w latach 2015-19. Są to artykuły w czasopismach naukowych, rozdziały w książkach oraz referaty w publikacjach pokonferencyjnych. Dydaktycy uczestniczyli w konferencjach, seminariach i projektach o charakterze naukowo-dydaktycznym. Znacząca była aktywność wykładowców w zakresie podnoszenia kwalifikacji. Podejmowali oni różne formy doskonalenia zawodowego, uczestnicząc

w kursach, szkoleniach i stażach zawodowych a także byli członkami org. naukowych i uczestniczyli wyjazdach zagr. Posiadają również doświadczenie zdobyte poza Uczelnią.

Obsada zajęć przygotowywana jest przez Dyr. Instytutu na podstawie analizy planu studiów i kompetencji prowadzących. Brane są pod uwagę: zgodność wykształcenia z dyscypliną/dziedziną, dorobek nauk., doświadczenie w realizacji przedmiotu, a także doświadczenie zdobyte poza uczelnią. W pierwszej kolejności zajęcia przydzielane są pracownikom zatrudnionym w PUSB jako pierwszym miejscu pracy i przedstawicielom praktyki, zatrudnianym w formie umowy cywilnoprawnej. Około 80% zajęć to zajęcia praktyczne, dlatego przy przygotowaniu obsady brane jest też pod uwagę praktyczne doświadczenie osób prowadzących tego typu formy. Rozkład zajęć przygotowuje BOS-Dział Dydaktyczny.

Ogólne zasady zatrudniania nauczycieli akademickich ujęte zostały w Statucie (§81—83). Zgodnie z §88 i 89 Statutu (**dok. nr 20**), podlegają oni ocenie okresowej nie rzadziej niż raz na 4 lata lub na wniosek Rektora. Kryteria, tryb i podmiot dokonujący oceny określa Rektor po zasięgnięciu opinii Senatu, przedstawiciela pracowników i samorządu studenckiego. (**dok. nr 21**). W dotychczas prowadzonych postępowaniach wszyscy nauczyciele uzyskali oceny pozytywne. Bieżąca ocena pracy dydaktycznej prowadzona jest podczas hospitacji zajęć. W r. 2018/19 przeprowadzono łącznie 3 hospitacje zajęć na kierunku FiR. Zgodnie z przygotowanym planem hospitacji w r. 2019/20 ocenie poddanych będzie 7 nauczycieli prowadzących zajęcia na kierunku (**dok. nr 22**). Studenci co najmniej raz w roku akademickim dokonują oceny prowadzących w zakresie wypełniania przez nich obowiązków związanych z kształceniem w ankietach elektronicznych, wyniki przechowywane są w BOS-Dział Dydaktyczny. Uczelnia stwarza nauczycielom akademickim warunki do rozwoju naukowego i komp. dydaktycznych. Szczegółowe informacje dot. podnoszenia kompetencji i kwalifikacji umieszczane są w teczkach osobowych pracowników. Wykaz osiągnięć zawarty jest również w dokumencie nr 19. Ewidencja aktywności prowadzona jest przez Biuro Rektora (Rejestr szkoleń).

W latach 2015-19 system wspierania i motywowania kadry obejmował: finansowanie udziału w konferencjach naukowych, szkoleniowych, dydaktycznych, szkoleniach, kursach doszkalających, st. podyplomowych, wzbogacanie zasobów bibliotecznych zgodnie oczekiwaniami i zainteresowaniami naukowymi kadry (w latach 2015-19 zakupiono ok. 1000 nowych wol., z których korzystają prowadzący zajęcia na kierunku), łączenie zainteresowań naukowych kadry z tematyką powstających prac dypl., angażowanie w realizowane w Uczelni projekty rozwojowe. W ramach projektu „Zintegrowany Program PWSZ” Uczelnia oferuje 4 cykliczne, certyfikowane szkolenia: „Gry i metody dydaktyczne”, „Komunikacja wokalna, komunikacja z grupą”, „Wykorzystanie informatyczne narzędzi dydaktycznych”, „Innowacyjne narzędzia wizualne, prezentacje graficzne, myślenie wizualne”, których celem jest podniesienie komp. dydaktycznych. W 2 edycjach dotychczasowych szkoleń wzięli udział nauczyciele akademicy obsługujący kierunek. Ponadto, część kadry dydaktycznej w r. 2019 brała udział w 6-miesięcznym cyklu szkoleniowym „Design Thinking/Service Design” (DT/SD), który pozwalał jej na aktywny udział w projektowaniu zmian wprowadzanych obecnie w Uczelni.

Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie

Obiekty Uczelni poddawane były przez ostatnie 12 lat procesowi adaptacyjnemu, dzięki czemu baza dydaktyczna spełnia obecnie stawiane przed nią wymogi. Położone na zwartym obszarze, z miejscami do parkowania (w tym dla osób z niepełnosprawnością) obiekty wyposażone są w nowe elementy. Ich wielkość, ilość oraz wielorakość funkcji zapewniają dobre warunki pracy dla kadry i studentów, z zachowaniem wymogów BHP i Ppoż. Odpowiednie warunki sanitarne, czystość i ochronę gwarantują umowy z podmiotami zewn. Uczelnia udostępnia bufet, siłownię, miejsca do rekreacji wewnątrz obiektów i poza nimi. Zajęcia z WF realizowane są w obiektach OSiR. Pomieszczenia dydaktyczne wyposażone są w niezbędne pomoce oraz taką ilość sprzętu AV i komputerów, która pozwala na realizację zaj. o charakterze praktycznym. Komputery wyposażone w niezbędne oprogramowanie wspomagają proces kształcenia (w tym wersje dydaktyczne komercyjnych aplikacji używanych w większości współczesnych podmiotów gosp.). Studenci korzystają w trakcie zajęć i w godzinach dyżurów dydaktyków m.in. z oprogramowania Płatnik do obsługi dokumentów ubezpieczeniowych i wymiany informacji z ZUS oraz Comarch do prowadzenia księgowości małych i średnich firm złożonego z modułów obsługujących różne obszary działalności przedsiębiorstwa: od gosp. magazynowej, poprzez sprzedaż, księgowość, po kadry i płace. Obiekty Uczelni posiadają dostęp do sieci przewodowej (300 Mbit/s). W każdym z nich znajdują się też strefy nielimitowanego dostępu do WiFi oraz ogólnodostępne stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu. Komunikacja dot. procesu kształcenia między studentem, Uczelnią a dydaktykiem realizowana jest przez platformę internetową, obsługiwaną obecnie przez systemy: BAZUS i USOS. Bieżąca komunikacja między studentami a dydaktykami realizowana jest przy wykorzystaniu maili grupowych, docelowo: z użyciem systemu USOS. Uczelnia (w tym także Dom Studenta) jest w pełni przystosowana do potrzeb studentów z niepełnosprawnością. Przy każdym z budynków znajduje się podjazd, wewnątrz: winda oraz toaleta dla niepełnosprawnych, brak progów utrudniających poruszanie się. Posiadamy dodatkowo, wypożyczany studentom z niepełnosprawnością sprzęt ułatwiający uczestnictwo w procesie dydaktycznym (dyktafon, lupa elektroniczna, laptop z oprogramowaniem Supernova). Infrastruktura i wyposażenie instytucji, w których realizowane są praktyki musi spełniać kryteria jakościowe, formalnie przyjęte i opisane w §14 Reg. Praktyk. W przypadku FiR wymaga się przygotowania do dyspozycji praktykanta stanowiska wyposażonego w krzesło i biurko na każdym etapie praktyk; stanowiska z dostępem do komputera ze specjalistycznym oprogramowaniem księgowo-finansowym na etapie praktyki dyplomowej, ponadto wymaga się zapewnienia studentom możliwości wglądu do dokumentów i zebrania danych do pracy/projektu dypl.

Biblioteka dysponuje 60 st. do pracy indywidualnej oraz 20 st. komputerowymi z dostępem do Internetu. Dotychczas zgromadziła ponad 13800 wol. oraz ponad 300 jednostek zbiorów specjalnych. 21% księgozbioru stanowią książki dla FiR zgodne z potrzebami kierunku, 21%-inne książki do wykorzystania przez studentów kierunku (encyklopedie, słowniki, leksykony, podr. do przedmiotów kształcenia ogólnego. itp.), 3% stanowią zbiory specjalne. Biblioteka prenumeruje 70 czasopism specjalistycznych (w tym 14 zagr.) i 5 dzienników. Dla studentów kierunku dedykowane są m.in. pisma: Gazeta Prawna, Gospodarka Narodowa, Rachunkowość czy Economic Journal. Pracę wspiera system LIBRA2000, umożliwiający m.in. internetowy dostęp do katalogu. Czytelnicy mogą korzystać z bezpłatnego dostępu do zasobów baz danych

w ramach Wirtualnej. Biblioteki Nauki. Posiadamy też dostęp do baz: Elsevier, Wiley, Nature, Web of Science, Springer, Ebsco, Science, Scopus, PZWiB. Biblioteka i Czytelnia są czynne w dniach/godzinach dostosowanych do potrzeb studentów stac. i niestac. (soboty). Dodatkowo na podst. wniosków z analizy oczekiwań studentów, w tygodniu wprowadzony został dłuższy dyżur w dniu, w którym największa ich liczba odbywa zajęcia do późnych godz. popołudniowych. Monitorowanie, ocena i doskonalenie bazy dydaktycznej mają charakter ciągły. W procesie tym uczestniczą m.in. nauczyciele akademicki oraz studenci kierunku. Kwestie te są przedmiotem dyskusji na posiedzeniach Rady Programowej, przede wszystkim przed rozpoczęciem nowego roku akademickiego i w związku z realizacją procedury rocznej samooceny jakości kształcenia. Studenci biorą udział w tych procesach poprzez przedstawicieli URSS, ale także jako członkowie różnych gremiów uczelnianych (np. Rady Programowej, Rady Kolegium, Senatu) oraz wyrażają opinię na temat infrastruktury w corocznym ogólnouczelnianym Badaniu Satysfakcji. Jednym z ostatnich przykładów tego typu działań był zakup literatury na wniosek przedstawicieli SKN Ekonomikus i stworzenie dodatkowych stref wypoczynku w obiektach Uczelni.

Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku

Uczelnia aktywnie i na wielu płaszczyznach współpracuje z otoczeniem (w tym: z szerokim gronem lokalnych pracodawców i organizacji pracodawców) w celu jego udziału m.in. w określaniu efektów, weryfikacji i ocenie stopnia ich realizacji. Stale rosnący odsetek dydaktyków kierunku stanowią praktycy-przedstawiciele otoczenia. Kwestie te scharakteryzowano również wyżej w odniesieniu do samooceny Kryterium 2. Studenci FiR uczestniczą w wyjazdach studyjnych do instytucji z branży powiązanej z kierunkiem studiów (np. w r. 2019 do firmy Fujitsu i oddziału NBP). Uczestniczą także w spotkaniach i warsztatach z praktykami (np. w 2019 r. szkolenie specjalistyczne „Pracownicze Plany Kapitałowe”). Na podstawie wniosków wyciągniętych z jednego ze wspomnianych projektów, poczynając od naboru 2019/20 wprowadzono egzamin na koniec całego cyklu praktyk, którego założenia opracowano we współpracy z przedstawicielami firm i instytucji, w których studenci odbywali praktyki w projekcie. Bardziej szczegółowy zakres współpracy z otoczeniem społ.-gosp. w obszarze organizacji praktyk opisano w odniesieniu do samooceny Kryterium 2. Z kolei w samoocenie dla Kryterium 1. scharakteryzowano dotychczasową rolę (do 2018/19) Konwentu Uczelni oraz obecną rolę doradczą Prezesa Skierniewickiej Izby Gospodarczej, zasiadającego w Radzie Uczelni.

Kierunek czynnie współpracuje również z otoczeniem w kooperacji z Biurem Karier, które realizuje pośrednictwo pracy dla studentów i absolwentów kierunku, a także publikuje oferty pracy, staży i praktyk od przedstawicieli otoczenia. Warto podkreślić, że pozytywne informacje zwrotne płynące ze strony pracodawców na temat praktykantów z kierunku FiR w ostatnim czasie kilkakrotnie skutkowały prośbą o wsparcie w pozyskaniu kandydatów do pracy w branży finansowo-księgowej z grona studentów lub absolwentów kierunku.

Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku

Charakter realizowanego umiędzynarodowienia jest zgodny z koncepcją, celami kształcenia i adekwatny do potrzeb kierunku. Wynika wprost ze Strategii Uczelni, ukierunkowanej w pierwszej kolejności na zaspokajanie potrzeb lokalnego i regionalnego rynku pracy poprzez edukowanie obecnych i przyszłych kadr otoczenia społ.-gosp. Uczelni. Studenci znają międzynarodowe aspekty studiowanego kierunku i rozwijają swoje komp. językowe. Studenci rozpoczynający studia reprezentują zróżnicowany poziom przygotowania do kontynuacji nauki j. obcego w ramach lektoratu. W większości przypadków mają opanowany język na poziomie A2/B1, spełniając wymogi wstępne uczestnictwa w lektoracie. Zdarzają się również studenci bardziej zaawansowani (B2 i wyżej). Postępy w nauce języka weryfikowane są poprzez wypowiedzi ustne i pisemne, testy semestralne (pisemne) i egzamin końcowy (część pisemna i ustna). Rozwój umiejętności językowych sprawdzana jest na bieżąco na podstawie: poprawności wykonania pracy własnej, krótkich prezentacji przygotowywanych przez studentów w czasie zajęć, obserwacji udziału studentów w dyskusjach na forum grupy i zaangażowania w konwersacje na zadany temat przeprowadzanych w parach lub małych grupach. Ocena semestralna uzależniona jest od wyniku testu pisemnego i aktywności na zajęciach.

Obserwujemy niewystarczające zaangażowanie studentów w korzystanie z szerokiej oferty Uczelni w ramach programu Erasmus+. Trudności wynikają przede wszystkim z następujących, zdiagnozowanych przez nas barier: studenci st. stac. to w większości osoby mieszkające w dalszym ciągu z rodzicami, dla których tego typu wyjazd bywa postrzegany jako zbyt duże wyzwanie, zaś studenci st. niest. najczęściej nie są zainteresowani uczestnictwem w programie ze względu na zobowiązania zawodowe. W celu zwiększenia zaangażowania studentów w aktywność międzynarodową, planowane jest przeprowadzenie dodatkowych spotkań informacyjnych dla nt. innych możliwości zw. z projektami w ramach Erasmus+ w sektorze Młodzież. W ramach innych, proponowanych w ostatnim czasie dodatkowych form, członkowie SKN Ekonomikus uczestniczyli w 2 wyjazdach studyjnych: w roku akademickim 2017/18 do Wiednia (Austria) oraz w r. 2018/19 do Wilna (Litwa). Rozwijana jest też współpraca w zakresie organizacji gościnnych wykładów pracowników uczelni zagranicznych (w 2019 zorganizowano gościnne wystąpienia wykładowców z: University of Thessaly, St. Cyril and St. Methodius University of Vlk. Turnovo, Latvia University of Life Sciences and Technologies oraz Instytutu Ekonomii Przemysłu Ukraińskiej Państwowej Akademii Nauk).

Zarówno dla studentów kierunku, jak i kadry dostępne są też inne możliwości aktywności międzynarodowej, wynikające z posiadanego przez Uczelnię statusu Member University of Baltic University Programme (BUP), współpracy z międzynarodowymi instytucjami naukowymi na podstawie odrębnych umów, indywidualnych przedsięwzięć zw. z kształceniem na kierunku (konferencje, sympozja, kongresy, publikacje, wyj. studyjne itp.). W r. 2018/19 w ramach BUP zrealizowane zostały 3 kursy adresowane do studentów Uczelni. Pod koniec roku akademickiego 2018/19 podjęte zostały nowe inicjatywy w zakresie dalszego doskonalenia umiędzynarodowienia kierunku: współpraca z Żytomierskim Uniwersytetem Państwowym, zainaugurowana (09.2019) wykładem dydaktyków FiR na tamtejszym Wydziale Ekonomii. Dwóch wykładowców z Katedry Ekonomii ŻUP przyjedzie do nas w semestrze letnim 2019/20 na 2-tygodniowy staż naukowo-badawczy. Podpisana została również umowa z Uniwersytetem

w Odessie (11.2019) dot. wymiany studentów, nauczycieli akademickich, organizowania wspólnych konferencji i pracy naukowo-badawczej. Zaplanowana została, organizowana wspólnie przez 4 uczelnie ukraińsko-polsko-bułgarska Konferencja Internetowa „Strategiczne perspektywy rozwoju współczesnego biznesu” (10-11.03.2020), zarejestrowana na stronie ukraińskiego Ministerstwa Nauki. Inne podjęte działania w zakresie współpracy międzynarodowej obejmują przesłanie w ostatnim czasie do podpisania umów o współpracy z Uniwersytetami w Kiszyniowie (Mołdawia), Samarkandzie (Uzbekistan) i Erewaniu (Armenia). Liczymy na to, że przedsięwzięcia te przełożą się również na zwiększenie zaangażowania studentów w alternatywne względem Programu Erasmus+ formy umiędzynarodowienia. Dodatkowo, od r. 2019/20 na poziomie Kolegiów zainicjowano projekt obowiązkowych wykładów w j. obcych nieujętych w planie studiów. Zgodnie z przyjętymi założeniami, 2 razy/sem. odbywać się będą tego typu wykłady dla studentów studiów stac. jak i niestac. Nauczyciele akademicy wyrażający gotowość do wyjazdów o charakterze międzynarodowym w celach naukowo-dydaktycznych, podejmują takie działania, zgodnie z przyjętymi w Uczelni procedurami. Dydaktycy wykazali się również aktywnością publikacyjną w czasopismach międzynarodowych, m.in. w *Journal of International Scientific Publications Economy & Business*, czy *Экономика и Эффективность Организации Производства*. Szczegółowy wykaz aktywności pracowników w **dok nr 19**. Rada Programowa dokonuje oceny wykorzystywanych rozwiązań w zakresie umiędzynarodowienia (m.in. w rocznych raportach samooceny). Poza ww., pojawiła się inicjatywa (I kwartał 2020 r.) powołania na poziomie Instytutu stałej grupy zadaniowej, mającej za zadanie m.in. poszukiwanie możliwości dalszego umiędzynarodowienia.

Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia

System wsparcia oferowany przez Uczelnię jest wieloaspektowy i dostosowany do potrzeb różnych grup studentów, w tym także studentów z niepełnosprawnością, którzy mogą m.in.: otrzymywać specjalne stypendium, uczestniczyć w zindywidualizowanym procesie dydaktycznym dostosowanym do ich potrzeb, wypożyczyć sprzęt ułatwiający naukę (szerzej o ułatwieniach w opisach dla Kryterium 2. i 5.). Uczelnia oferuje im cykliczne wyjazdy integracyjno-szkoleniowe (w przerwie wakacyjnej lub międzysemestralnej), obejmujące zajęcia grupowe, indywidualne oraz sesje coachingowe. Systemowym i bieżącym wsparciem potrzeb studentów z niepełnosprawnością zajmuje się Pełnomocnik ds. Osób Niepełnosprawnych.

Wszystkim studentom kierunku oferowane są systemowo zróżnicowane formy wsparcia. Funkcjonuje system pomocy materialnej, w tym: stypendium Rektora dla najlepszych studentów, styp. socjalne, zapomogi, możliwość aplikowania o styp. Ministra. Wyróżniający się studenci mogą otrzymać nagrodę lub wyróżnienie Rektora, list gratulacyjny, nagrody/wyróżnienia Dziekana lub nagrody przyznawane przez współpracujące z Uczelnią osoby fizyczne lub prawne (Reg. Studiów, Zarządzenie Rektora 16/2019 z 17.06.2019 – **dok. nr 23**). W ramach środków z projektu unijnego na najbliższe lata zaplanowane zostały szkolenia pn. „Prymus” dla wybitnych studentów: wysoko specjalistyczne, przeznaczone dla wybranych osób, z najwyższą średnią ocen. Poza zajęciami z bezp. udziałem, studenci mają kontakt z prowadzącymi podczas dyżurów (terminy ustalane na początku semestru, umieszczane na stronie Uczelni), przez e-mail, a za zgodą wykładowcy również: telefonicznie lub za pośrednictwem komunikatorów internetowych.

Na kierunku aktywnie działa SKN Ekonomikus. W pracach Koła uczestniczą doświadczeni wykładowcy, udzielający stałego wsparcia w rozwoju naukowym członków. Prelekcje, w których uczestniczyć mogą zarówno aktywni członkowie SKN, jak i inni zainteresowani studenci FiR wygłaszają zapraszani eksperci i inni przedstawiciele otoczenia. Uczelnia, wspierając studentów kierunku we wchodzeniu na rynek pracy i rozwoju edukacyjno-zawodowym udostępnia szeroką ofertę Biura Karier, wzbogacaną dzięki kolejnym projektom unijnym, realizowanym nieprzerwanie od 2009. Do form oferowanych studentom należą m.in. indywidualne i grupowe doradztwo edukacyjno i zawodowe (wspierane elektronicznym badaniem stylu myślenia i działania FRIS®), informacja zawodowa, coaching kariery, szkolenia specjalistyczne, careerdate (spotkania „stolikowe” z ekspertami), „spotkania z ludźmi sukcesu”, wizyty studyjne (work-tour), dodatkowe, płatne praktyki i staże (np. w ramach projektu UE w latach 2015-18). W ramach wsparcia rozwoju kompetencji przedsiębiorczych organizuje (w latach 2018-21), 48-godzinne certyfikowane cykle szkoleniowe „Profesjonalny Przedsiębiorca” oraz „Profesjonalny Pracownik”, prowadzone przez zewnętrznych trenerów.

Na podstawie Reg. Studiów (§14), na I r. studiów powoływany jest przez Dziekana Opiekun Roku. Zapoznaje on studentów z regulaminami, do jego zadań należy również wsparcie w innych sprawach związanych ze studiami. Student ma wgląd we wszystkie, kluczowe z perspektywy przebiegu kształcenia dokumenty, publikowane na stronie Uczelni. Pomocą służy również BOS oraz URSS, odpowiadająca za przeprowadzenie przynajmniej raz w roku obowiązkowego szkolenia z zakresu praw i obowiązków studenta. Kwestie współpracy z org. studenckimi regulują §6-7 Reg. Studiów oraz Statut Uczelni (sekcja: samorząd studencki i org. studenckie). Skargi i wnioski rozpatrywane są zgodnie z zapisami §3 Reg. Studiów. Oferowane wsparcie, w tym funkcjonowanie i jakość obsługi poszczególnych jednostek wspierających przebieg procesu kształcenia studenci oceniają w corocznym ankietowym badaniu satysfakcji. W Uczelni prowadzone są też akcje mające na celu uświadamianie studentów, że w każdej chwili mogą liczyć na pomoc. Uczelnia posiada liczne porozumienia z instytucjami zewnętrznymi, w tym: Policją, na mocy których prowadzone są spotkania informacyjne dot. różnych kat. zagrożeń. W r. 2019/20 po konsultacjach ze studentami w ramach wspomnianego cyklu DT/SD wypracowano dodatkowo formułę „Tygodnia wprowadzającego”, w ramach którego studenci I roku mieli możliwość łatwiejszej adaptacji do funkcjonowania w Uczelni i integracji z jej społecznością. Dodatkowym elementem wsparcia, a jednocześnie integralną, obowiązkową częścią programu kierunku są przedmioty: BHP i ergonomia pracy, ochrona własności intelektualnej, etyka i normy wykonywania zaw. oraz planowanie i budowanie kariery zaw.

Uczelnia dba o efektywność systemu wsparcia i motywowania studentów, m.in. poprzez coroczną analizę i upublicznianie wyników oceny warunków studiowania w badaniu satysfakcji studentów, samooceny jakości kształcenia, aktywne uczestnictwo pracowników dydaktycznych, administracyjnych i studentów w pracach Komisji Stypendialnej i innych organów kolegialnych Uczelni oraz bieżącą analizę zgłaszanych przez studentów (bezpośrednio bądź np. przez URSS) sugestii, skarg i wątpliwości. Ważną rolę odgrywa Rektor, dbając o cykliczną aktualizację i publikując zarządzenia na temat zakresu i kwot poszczególnych form wsparcia materialnego studentów. Stale poszukiwane są również inne, dodatkowe formy motywowania studentów (np. stypendia dla wyróżniających się studentów, finansowane przez przedstawicieli lokalnego otoczenia, promowanie uczestnictwa w konkursach związanych ze studiowanym kierunkiem i in.).

Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach

Dostęp do informacji na Uczelni odbywa się na wielu płaszczyznach. Studenci są członkami Senatu, Rad Kolegiów, Rad Programowych, komisji i zespołów. Mają możliwość współtworzenia oraz opiniowania programów studiów i innych dokumentów. Wszystkie ważne dokumenty i informacje umieszczane są na stronie www, BIP, w gablotach i na tablicach ogłoszeniowych na terenie PUSB. Komunikacja BOS-Student oraz student-nauczyciel akademicki odbywa się poprzez kontakt e-mailowy, telefoniczny lub osobisty. Każdy rok ma swojego opiekuna wybranego z grona dydaktyków. Studenci mają dostęp do systemu BAZUS, w którym śledzą swoje postępy, ale także opiniują prowadzenie zajęć poprzez ankiety ewaluacyjne. PUSB podjęła się wdrożenia systemu USOS, aby przepływ informacji był jeszcze szybszy i studenci mieli bezpośredni dostęp do programu studiów, sylabusów i innych dokumentów wykorzystaniem systemu. Aktualna strona internetowa jest tworzona zgodnie z wymaganiami WCAG 2.0 dla systemów teleinformatycznych w zakresie dostępności dla osób niepełnosprawnych. W sposób czytelny prezentuje dane dla kandydatów (m. in. warunki i proces rekrutacji, oferta edukacyjna, opłaty, wyniki), studentów (programy studiów, rozkłady zajęć, konsultacje dydaktyków, obsługa studenta, biblioteka, praktyki, pomoc materialna i dla osób niepełnosprawnych, dom studenta i organizacje studenckie, ważne dokumenty i ważne terminy dla studentów, możliwość udziału w szkoleniach i projektach, oferty pracy), absolwentów (monitoring losów absolwentów), pracowników, pracodawców i innych osób. Nowa strona internetowa, która planowo wdrożona zostanie w II poł. 2020 r. projektowana jest także na podstawie opinii i propozycji URSS.

Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów

Zakres odpowiedzialności poszczególnych jednostek org. za doskonalenie jakości kształcenia scharakteryzowany jest w Opisie Uczelnianego Systemu ZJK.

Zgodnie ze Statutem, to przede wszystkim Rada Programowa (§21) jako organ doradczy Dyr. Instytutu zajmuje się opracowywaniem, aktualizacją oraz oceną zgodności programu z przyjętymi efektami. Do zadań Dyr. Instytutu (§20) należy m.in. inicjowanie i koordynowanie działań w zakresie zmian programu. Dziekan (§15) organizuje, prowadzi i kontroluje proces dydaktyczny zgodnie z Reg. Studiów oraz sprawuje nadzór nad działaniami w zakresie wprowadzania zmian do programu. Na mocy Statutu, zmiany w programie, po zaopiniowaniu przez samorząd studencki, podlegają zatwierdzeniu przez Radę Kolegium (do roku akademickiego 2018/19: Radę Wydziału). Zgodnie z nowym Statutem, ostateczna decyzja dotycząca kształtu programu studiów należy obecnie do Senatu Uczelni, w którym również zasiadają przedstawiciele interesariuszy wewnętrznych (w tym: pracownicy dydaktyczni, administracyjni, studenci) oraz zewn. (w tym: przedstawiciel Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego UŁ). Głos doradczy otoczenia społ.-gosp. ma również Prezes Skierniewickiej Izby Gospodarczej, zasiadająca w Radzie Uczelni.

Głównym miejscem dyskusji i wymiany doświadczeń na ten temat (m.in. na podstawie informacji zebranych od studentów w trakcie realizowanych zajęć, oczekiwań pracodawców itp.),

są zebrania Instytutu oraz posiedzenia Rady Programowej, w których uczestniczą interesariusze wewnętrzni (dydaktycy Instytutu zatrudnieni w pełnym wymiarze oraz studenci) i zewnętrzni (przedstawiciele otoczenia), mający możliwość wyrażania swoich opinii na temat oferty dydaktycznej. Przegląd programu realizowany jest raz w roku. Po zakończeniu każdego roku akademickiego sporządzany jest też raport samooceny jakości kształcenia. Przed rozpoczęciem nowego roku aktualizowane są sylabusy. Wnioski z oceny za rok 2018/19 zostały wykorzystane przy wprowadzaniu dalszych zmian do programu dla cyklu 2019/20. Do celów związanych z modyfikacją programu studiów, analizie poddane zostały m.in.: odsetek ocen ndst z poszczególnych przedmiotów, ocena satysfakcji studentów, ich uwagi i sugestii, proces dyplomowania, sytuacja absolwentów kierunku na rynku pracy (BLZA, informacje z systemu ELA i informacje posiadane przez pracowników Instytutu) oraz opinie zakładowych opiekunów praktyk.

Istotnym elementem działań w obszarze oceny jakości kształcenia jest ocena osiągania efektów uczenia się przez studentów z uwzględnieniem poszczególnych etapów oraz przydatności efektów na rynku pracy lub w dalszej edukacji. Studenci oceniani są zgodnie z kryteriami określonymi przez dydaktyków w autorskich programach zajęć (sylabusach) oraz na mocy wytycznych zawartych w: Reg. Studiów, Reg. Sesji Egzaminacyjnej oraz Szczegółowych Zasadach weryfikacji i dokumentowania efektów uczenia się. Sposoby weryfikacji efektów przedmiotowych podawane są na pierwszych zajęciach. Najczęściej wykorzystywane na kierunku formy i metody weryfikacji efektów opisane zostały wyżej, w odniesieniu do Kryterium 3. Efekty weryfikowane są również w trakcie przygotowywania pracy dypl. i egzaminu dypl., a od naboru 2019/20: także ujednoliconego egzaminu z praktyk. Opartego o mini-zadania zawodowe. Samoocena osiągniętych przez studentów efektów uczenia się odbywa na zakończenie praktyk zawodowych i pośrednio – poprzez uczestnictwo w BLZA. W doskonaleniu przebiegu kształcenia na kierunku uwzględniano uwagi PKA sformułowane na podst. wizytacji w 2013, ich wykaz ujęto w **dok. nr 24**.

Część II. Perspektywy rozwoju kierunku studiów

Analiza SWOT programu studiów na ocenianym kierunku i jego realizacji, z uwzględnieniem szczegółowych kryteriów oceny programowej

	POZYTYWNE	NEGATYWNE
Czynniki wewnętrzne	Mocne strony należy wskazać <u>nie więcej niż pięć</u> najważniejszych atutów kształcenia na ocenianym kierunku studiów ▪ kadra dydaktyczna kierunku, składająca się zarówno z nauczycieli akademickich, jak i praktyków, gwarantująca wysoki poziom merytoryczny zajęć i synergii działań w zakresie kształtowania wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, ▪ wysoka dbałość o indywidualne podejście do studenta i jego rozwoju możliwe m.in. dzięki stosunkowo niewielkiej liczebności grup, ▪ dobre odpowiadanie na potrzeby subregionu skierniewickiego – dajemy szansę kształcenia blisko miejsca zamieszkania dla młodych ludzi, którzy ze względów finansowych i/lub rodzinnych często nie są w stanie podjąć studiów w większym ośrodku akademickim, ▪ dobre i stale doskonalone zaplecze organizacyjno-infrastrukturalne kierunku (pracownie, zasoby biblioteczne, Dom Studenta, przestrzeń do nauki i wypoczynku etc.) ▪ wypracowane kanały współpracy z otoczeniem społ.-gosp. umożliwiające m.in. sprawną organizację obowiązkowych praktyk studenckich, angażowanie praktyków w tworzenie i realizację programu, uczestnictwo przedstawicieli otoczenia w pracach zespołów i organów kolegialnych Uczelni itp.	Słabe strony należy wskazać <u>nie więcej niż pięć</u> najpoważniejszych ograniczeń utrudniających realizację procesu kształcenia i osiąganie przez studentów zakładanych efektów uczenia się ▪ zbyt niska aktywność międzynarodowa studentów kierunku w programie Erasmus+, ▪ pewien odsetek osób trafiających na studia na kierunku z innych względów niż indywidualne predyspozycje i zainteresowania, co niekiedy przekłada się na ich niewystarczające zaangażowanie w proces kształcenia, przerywanie studiów lub przedwczesną rezygnację z nich, ▪ niewystarczające korzystanie z możliwości wsparcia absolwentów kierunku w rozwoju kierunku poprzez propozycje doskonalenia programu oraz efektów uczenia się, które powinny być w ich ocenie kształtowane na kierunku, ▪ relatywnie mniejsze możliwości finansowo-organizacyjne wynikające ze specyfiki stosunkowo niewielkiej, lokalnej/regionalnej Uczelni, nie pozwalające na proponowanie studentom tak rozbudowanej oferty dydaktycznej w zakresie kształcenia w obszarze finansów, jak w przypadku większych ośrodków akademickich.
Czynniki zewnętrzne	Szanse należy wskazać <u>nie więcej niż pięć</u> najważniejszych zjawisk i tendencji występujących w otoczeniu uczelni, które mogą stanowić impuls do rozwoju kierunku studiów	Zagrożenia należy wskazać <u>nie więcej niż pięć</u> czynników zewnętrznych, które utrudniają rozwój kierunku studiów i osiąganie przez studentów zakładanych efektów uczenia się

▪ relatywnie duża liczba, otwartych na współpracę instytucji i firm w subregionie, umożliwiających studentom zdobywanie doświadczenia i praktycznych umiejętności w trakcie praktyk studenckich, ▪ pozytywne informacje zwrotne na temat umiejętności studentów i absolwentów kierunku FiR ze strony lokalnych pracodawców, coraz częściej skutkujące propozycjami ich długofalowego zatrudnienia, ▪ wg raportów i prognoz Skierniewickiego Obserwatorium Rynku Pracy, specjaliści ds. finansowych, rachunkowych i księgowych są nadal w grupie zawodów, na które istnieje zrównoważone zapotrzebowanie, dodatkowo odnotowuje niski poziom bezrobocia w subregionie, ▪ w sytuacji poszukiwania przez absolwentów pracy poza subregionem – bliskość i dobre skomunikowanie z dużymi aglomeracjami (Warszawa, Łódź), ▪ Uczelnia jest postrzegana przez instytucje pośredniczące jako sprawdzony podmiot realizujący programy rozwojowe dedykowane studentom, finansowane ze środków UE, co pozwala na regularne proponowanie studentom kolejnych, dodatkowych form wsparcia w ramach projektów pogłębiających lub rozszerzających zakres efektów uczenia się osiąganych przez studentów.	▪ niż demograficzny i konkurencja ze strony większych uczelni, która w perspektywie długofalowej skutkować może spadkiem jakości kandydatów planujących podjęcie kształcenia na kierunku, ▪ obserwowana niska samoocena części studentów i niewielkie poczucie „sprawczości” skutkujące trudnościami w angażowaniu większej niż obecnie liczby osób w dodatkowe aktywności i inicjatywy, pozwalające na pełniejsze kształtowanie efektów związanych ze studiowanym kierunkiem, ▪ relatywnie niewielka rozpoznawalność marki Uczelni poza subregionem, utrudniająca angażowanie przedstawicieli biznesu spoza subregionu w dalszy rozwój kierunku, ▪ zachodzące w ostatnich latach głębokie zmiany w przepisach związanych z organizacją kształcenia (np. z wydłużeniem okresu odbywania obowiązkowych praktyk studenckich), do których dostosować się musi nie tylko Uczelnia jako instytucja, ale również jej interesariusze wewnętrzni i zewnętrzni. Mimo dookreślenia najbardziej dogodnych dla lokalnych pracodawców terminów odbywania praktyk (dzięki wnioskowi z jednego z ostatnich projektów, finansowanych z UE), nie mamy pewności, jakie mogą być długofalowe skutki wydłużenia praktyk z perspektywy pracodawców, przyjmujących studentów na wydłużone praktyki, czy kandydatów i ich gotowości do podejmowania studiów.

(Pieczęć uczelni)

DZIEKAN
Kolegium Społeczno-ekonomicznego
Państwowej Uczelni im. Stefana Batorego
Anna Wiktorewicz

(podpis Dziekana/Kierownika jednostki)

PAŃSTWOWA UCZELNIA
im. Stefana Batorego
ul. Batorego 64 C
96-100 Skierniewice

REKTOR
Państwowej Uczelni im. Stefana Batorego
dr Daniel Stos

(podpis Rektora)

Skierniewice, dnia 18.12.2019 r.
(miejscowość)